

Regeringskansliet
Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Moderna – en ny myndighet för modern konst, arkitektur och design (Ds 2025:2)

Statskontoret lämnar synpunkter på utredningens förslag om att inordna ArkDes och Statens konstråd i Moderna museet utifrån vår kompetens om styrning och organisering av statlig och statligt finansierad verksamhet.

Statskontoret tillstyrker förslaget att inordna ArkDes i Moderna museet

Statskontoret tillstyrker förslaget om att ArkDes inordnas i Moderna museet. Skälet till detta är att de problem med den interna styrningen och kontrollen samt den administrativa kapaciteten som vi pekade på i vår utredning av ArkDes kan minska genom ett sammangående. Men det handlar därutöver också om att det finns tydliga verksamhetsmässiga kopplingar mellan de båda myndigheterna som till viss del skulle kunna gynnas av ett sammangående.

Statskontoret avstyrker förslaget att inordna Statens konstråd i Moderna museet

Mot bakgrund av våra tidigare analyser av organisationsförändringar avstyrker Statskontoret förslaget att även Statens konstråd ska inordnas i den nya myndigheten. Om regeringen vill att stödverksamheten vid Statens konstråd ska effektiviseras och att samarbetet mellan myndigheterna på kulturområdet ska öka finns det mer effektiva och mindre riskfyllda sätt att åstadkomma det.

Skälet till att vi avstyrker förslaget är att utredaren inte tillräckligt tydligt visar på de konkreta verksamhetsmässiga fördelarna för verksamheten vid Statens konstråd av att inordnas i den nya myndigheten. I stället lutar sig utredaren mot generella argument om nackdelar och risker med små myndigheter. Det saknas också konkreta beskrivningar av de synergier som utredaren säger kan uppstå om de tre myndigheterna slås samman. Vidare saknas siffrersatta beräkningar av de resursbesparingar som utredaren menar kan uppstå vid en sammanslagning. Eventuella synergier och resursbesparingar framstår därmed främst som teoretiska.

Vi bedömer också att utredaren inte i tillräcklig grad har beaktat de nackdelar och risker som finns med att inordna en mindre och delvis annorlunda verksamhet i en sammanslagen och större museimyndighet. Statskontoret har i en tidigare rapport pekat på att det finns flera risker som regeringen behöver beakta och hantera i en sådan omstrukturering. I rapporten konstaterade vi också att det är viktigt att alla relevanta konsekvenser tas upp innan beslut om en sammanslagning.¹

Av utredarens analys är det också svårt att se att det finns några tydliga verksamhetsnyttor med att föra ihop Statens konstråds verksamhet med verksamheterna i Moderna museet och ArkDes. Givet det vi sedan tidigare vet om sammanslagningar av myndigheter och utmaningar med att små myndigheter inordnas i större myndigheter framstår det därmed som att riskerna med den föreslagna omstruktureringen överstiger de antagna nyttorna med förändringen.

Om regeringen vill att stödverksamheten vid Statens konstråd ska effektiviseras och att samarbetet mellan myndigheterna på kulturområdet ska öka kan den åstadkomma detta genom sin årliga myndighetsstyrning. Det kan till exempel ske genom att regeringen ger myndigheterna i uppdrag i regleringsbrevet om att stärka sin administrativa samverkan och redovisa förslag på möjliga effektiviseringar och minskad sårbarhet. Statskontoret bedömer att det är en bättre och mindre riskfylld väg att gå för att nå önskade mål och effekter.

Medskick vid en eventuell sammanslagning

Om regeringen bestämmer sig att gå vidare med en sammanslagning av de tre myndigheterna har Statskontoret ett antal medskick att göra baserat på erfarenhet från våra tidigare analyser av organisationsförändringar:

- regeringen behöver utforma ett genomförandeuppdrag, där ett tydligt syfte och motiv för organisationsförändringen kommuniceras.
- regeringen behöver ge förutsättningar, initialt för de tre myndigheterna och därefter för den sammanslagna myndigheten, att klara omställningen. Förutom tydligt syfte behövs resurser, tid för omställning, samt att regeringen fungerar som stöd för myndigheten när den behöver prioritera om i verksamheten.
- regeringen och myndigheterna behöver ha en öppen och transparent dialog om de utmaningar som organisationsförändringen innebär under hela omställningsperioden, både på kort och lång sikt.

¹ Statskontoret (2021) *En analys av organisationsstrukturen för museimyndigheterna* (2021:15).

- den sammanslagna myndigheten behöver vara förberedd på att organisationsförändringen kommer att kräva mycket tid, vilket begränsar möjligheterna till annat utvecklingsarbete.
- den sammanslagna myndigheten behöver prioritera arbetet med att etablera en gemensam organisationskultur.
- myndigheterna bör planera för hur de kan göra nollmätningar och inom den nya myndigheten regelbundna uppföljningar av administrativa kostnader. Om regeringen i efterhand vill veta om faktiska samordningsvinster har realiserats så är detta något som myndigheterna behöver få rimligt med tid för att förbereda.

Vid sammanslagningar finns en risk att den mindre myndigheten förutsätts anpassa sin verksamhet och sitt arbetssätt till den större myndigheten. Här är det viktigt att den sammanslagna myndigheten utgår från sina breddade uppgifter och ansvarsområden, samt använder sig av ett helhetsperspektiv för att skapa en effektiv och ändamålsenlig verksamhet.

Generaldirektör Annelie Roswall Ljunggren har beslutat i detta ärende. Utredare Martin Johansson, föredragande, och utredningschef Gabriel Brandström var närvarande vid den slutliga handläggningen.

Annelie Roswall Ljunggren

Martin Johansson